

לורנס פישר

"אני מאוד אוהב מלחמות דואר"

ניוזלטר מספר 47

הניוזלטר הקודם בו דיברנו על האחים אליהו העיר אצלי הרבה רגשות נוסטלגיים, במיוחד לאחר שחבר אמר לי שאבא שלו עבד בחנות שלהם בחיפה. למה נוסטלגיה אתם בוודאי שואלים, הרי אני לא יליד הארץ. אתם צודקים, אבל בעת זקנתי, נזכרתי בסבא שלי שהיה לוקח אותי לכל מיני מקומות ואתרים של אנשים מכובדים שכבר לא איתנו ובעקבות זה פתחתי נושא איסוף חדש.

אז אני יליד רודזיה. מי שמע על רודזיה? הרם את היד. שמעת? אתה מגלה את גילך. היום אנשים מכירים את המדינה כזימבבואה. ולא, אין לי אזרחות או דרכון של זימבבואה כי בזמן המהפכה ביטלו את האזרחות של כל בהירי העור שלא חיו שם באותו עת. אבל מכאן והלאה בניוזלטר הזה נשתמש בשם רודזיה כי מבחינה בולאית זה המקום שבו הכיכפי שתיכף תראו, כך אני מקווה, אבל קודם קצת הסטוריה ברשותכם.

שלא באשמתו, ססיל ג'ון רודס נולד עם חולשה של הריאות ולכן הוחזק בבית וגם נמנע ממנו ללכת לאוניברסיטה. אביו שלח אותו לדרום אפריקה כדי להצטרף לאחיו, מחוץ לטווח הראייה. אולי בגלל "רחוק מהעין, רחוק מהלב"? בכל מקרה ססיל נכנס שם לעיסקי תעשיית היהלומים והקים, עם כמה חברים, חברת כרייה שהתבררה כמוצלחת מאוד.

ססיל האמין באימפריה הבריטית והי ו לו חלומות לבנות מסילת רכבת מקייפטאון לקהיר. אני חולם לנסוע לאוסטרליה אבל אני לא עושה שום דבר בנידון. אולם לאחרים, כמו גרמנים, בלגים ופורטוגזים, גם היו תכניות עבור מרכז אפריקה. ססיל ידע שקודם צריך לעבור באזור הידוע כיום בשם זימבבואה. איכשהו הוא הביא את המלך לובנגולה (Lobengula), ראש השבט המקומי, שבט המטאבלה (Matabele), מדרום רודזיה, לחתום עמו על הסכם המעניק לו את מלוא הזכויות להקים מכרות בזימבבואה והוא שכנע את ממשלת בריטניה, לעזור לו להקים חברה חדשה, חברת דרום אפריקה הבריטית (BSAC), לפיתוח השטח החדש. המלך לובנגולה המסכן לא ממש ידע על מה הוא חותם.

עכשיו מה הם צריכים? דואר או יותר נכון, שירותי דואר! הראשון הוקם על ידי חברת דרום אפריקה הבריטית (BSAC) המורכב ממסלול מבולוואי (עיר מולדתי ונכון יש בתוך השם "בול" ואולי משם בא האהבה שלי) למאפקינג שבדרום אפריקה. בתחילה, בולים של חברת דרום אפריקה הבריטית לא הוכרו כבולים עבור דואר בינלאומי אך זה שונה שנה לאחר הנפקת הבולים הראשונים. במהלך השנים הבאות, גדל השטח של ה-BSA וכלל שטחים מצפון לנהר הזמבזי, אזור המכונה היום זמביה. פאן פאקט: האזור נקרא רודזיה על שם ססיל ג'ון רודס (אם לא קלטתם בעצמכם). לא רע לילד שנשלח לעולם על ידי אבא שלו כדי להרחיק אותו ממנו. בכל מקרה השם "רודזיה" נוסף אז לבולי BSAC.

בסביבות 1923 חולקה רודזיה לשני איזורים, דרום רודזיה וצפון רודזיה, כשנהר הזמבזי מפריד ביניהם. בשנת 1953 נוצרה פדרציה של רודזיה וניאסלנד שכללה את דרום רודזיה, צפון רודזיה (היום זמביה) וניאסלנד (היום מאלאווי). הפדרציה התפרקה ב-1963 כאשר צפון רודזיה קיבלה עצמאות מבריטניה והפכה לזמביה וניאסלנד הפכה למלאווי. באותה תקופה החלו המעצמות בריטניה, צרפת ובלגיה, להעניק עצמאות למושבות רבות באפריקה אך דרום רודזיה לא נכללה בתהליך ונשלטה עדיין על ידי הבריטים.

דרום רודזיה רצתה עצמאות מבריטניה, אבל כל מה שהיה לבריטניה להציע היה מעמד שווה לאוסטרליה, קנדה וניו זילנד שהיו חברות בחבר העמים הבריטי. הבריטים סירבו להציע עצמאות מלאה והרודזים קצת כעסו. דעת הקהל העולמית לא הייתה בדיוק עם בריטניה, אבל הם היו בבוץ כי הם חששו שאם הם יציעו עצמאות, אז יהיה לזה אפקט דומינו ברחבי חבר העמים. אגב הבול מימין מראה את מפלי ויקטוריה והוריי לקחו אותי לראות אותם לפני הבר מצווה שלי, ומפלי מים האילו עשו עלי הרבה רושם. אז הבול היה יקר מאוד ולא יכולתי להרשות לעצמי לקנות אותו. ראיתי את הבול לאחרונה והוא עורר אצלי הרבה נוסטלגיה והחלטתי לאסוף אותו על מעטפות.

נמשיך עם הסיפור כי זה תיכף יהיה מעניין. בשנת 1964 נבחר איאן סמית' לראש הממשלה של דרום רודזיה. עם הבחור, הוא ערך משאל עם על הכרזת עצמאות מבריטניה ורוב העם היה בעד! דרום רודזיה הכריזה עצמאות ב-11 בנובמבר 1965 וזה נודע בשם הכרזת העצמאות החד צדדית (Unilateral Declaration of Independence UDI). האקט זכה לגינוי על ידי האו"ם כמו גם על ידי מועצת הביטחון וסנקציות הוטלו על המדינה החדשה ששינתה את שמה לאחר מכן לרודזיה.

ועכשיו החלק שעבורי הכי כיף - כחלק מהסנקציות, נחשבו בולי הדואר של רודזיה כ"בלתי חוקיים" ולכן "פסולים" ודואר הנושא את הבולים הפסולים טופל כאילו נשלח ללא בולים. דואר שהגיע לאנגליה ולכמה

מדינות אחרות של חבר העמים היה כפוף לתשלום נוסף. המעטפות הוחתמו בחותמת "בולים לא קבילים (לא ואלידיים)" ונקנסו. הקנס היה תעריף כפול מתעריף הדואר הנכון, כלומר אם תעריף הדואר היה 5 ש"ח אז הקנס היה 10 ש"ח ומקבל המכתב היה צריך לשלם את הקנס. המשמעות היא שהמכתב שולם פעמיים, פי שלוש מהתעריף הנכון, פעם אחת על ידי השולח ופעם אחת על ידי מי שקיבל את המכתב פלוס קנס. עם תשלום הקנס הדביק פקיד הדואר בולי Postage Due ("דמי דואר") המעידים על התשלום (שני הבולים מימין למטה). החל מאפריל 1970 הדביקו הבריטים על גבי המעטפות תווית עם הסבר לגבי אי חוקיות הבולים ומתן כפל הקנס (Surcharge).

"מלחמת דואר" או "Postkrieg" זו נמשכה מעל ארבע שנים לתוך שנות השבעים המוקדמות. אישית לא מבין למה תושבי רודזיה המשיכו לשלם עבור מכתבים כאשר ידעו שבצד השני יצטרכו לשלם קנס או שאולי הם לא ידעו כלל? מצד שני, בשנים הללו לא היה דוא"ל אז איך מודיעים למישהו שהמכתב שלו נקנס? שולחים לו מכתב!

נהניתם, ספרו לחברים, עוד יותר נהניתם, תרגישו חופשיים לשתף. לא נהניתם, אז אולי תהנו מסיפור הבא.

 Support me on Ko-fi

אז זהו, זה הסיפור של היום, ויש עוד אבל בפעם הבא.

תגובות, הערות, בקשות וכד' ניתן לשלוח אלי ל lf.stamps@gmail.com

אם רוצים להפסיק לקבל את הניוזלטר, נא לשלוח לי מייל חוזר

מוזמנים גם לבקר באתר: <https://stampandstories.blogspot.com>

אתר חדש בנושא גלויות של הסטרייטיפ היהודי: <https://thejewishstereotypes.blogspot.com>

וגם בערוץ היוטיוב שלי: <https://www.youtube.com/channel/UCHGHlvoXTTM0rpyd3zW3lQQ>